

УДК 330.131.7

О. В. КЛИМЕНКО, студент, НТУ «ХПІ»

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Наукова стаття порушує одну з найбільш актуальних в наш час проблем активізації інноваційної діяльності господарюючих суб'єктів України – проблему управління ризиком інноваційної діяльності. У роботі розглянуто види ризиків, з якими мають справу підприємства України, вивчена природа інноваційного ризику, розроблено авторське визначення даної економічної категорії, обґрунтовано комплексний підхід до управління ризиком інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний ризик, концепція корпоративної соціальної відповідальності, фактори ризику.

Вступ. В умовах безперервних змін в економічній, політичній та соціальній сферах особливу важливість для підприємства набирає управління ризиками, яке є складовою загальної системи управління. Слід зазначити, що в країнах з розвинутою ринковою економікою в останнє десятиліття ведеться доопрацювання законодавства, стандартів та кодексів, які б допомагали в організації та вдосконаленні внутрішнього контролю і, як наслідок, системи управління ризиками в цілому. Одним із принципів ефективного внутрішнього контролю є дієвість системи управління ризиками. При цьому управління ризиками розглядається як невід'ємна частина внутрішнього контролю та обов'язковий елемент системи управління підприємством. У такій ситуації прагнення підприємства стабільно працювати і розвиватися стикається з системами внутрішнього контролю та управління ризиками, які ще знаходяться в процесі формування. Така ситуація не дозволяє керівникам бути впевненими в досягненні своїх цілей. У процесі переходу до ринкової економіки національного господарства в Україні було визнано наявність ризику й необхідність керувати ним, а також реалізовано спроби методичного опрацювання даної тематики [1, 2].

В економічній літературі існує велика кількість класифікацій ризиків залежно від класифікаційних цілей. Усі ризики тісно пов'язані із середовищем функціонування організації, тому їх доцільно поділяти на ризики зовнішнього та внутрішнього середовища. Найбільш цілісну й комплексну класифікацію ризиків за сферою виникнення запропоновано Н. Ю. Подольчаком (рис.) [3].

Рис. – Класифікація ризиків підприємства за сферою виникнення [3]

Прикладами ризиків зовнішнього середовища є несприятливі зміни у митному й податковому законодавстві, розвиток інфляційних процесів, збільшення банківських кредитних ставок, зниження рівня платоспроможності споживачів тощо. Прикладами ризиків внутрішнього середовища є ризики низького кваліфікаційного рівня працівників, браку необхідної інформації при прийнятті управлінських рішень, плинності кадрів тощо [4].

Зосередимо нашу увагу на інноваційних ризиках підприємства. В цілому для управління інноваційним ризиком сьогодні застосовуються різноманітні методи й інструменти. Згідно з характером впливу на фактори ризику пропонуємо розділити всі методи й інструменти управління інноваційним ризиком на такі:

- 1) методи зниження ступеня факторів інноваційного ризику;
- 2) методи посилення (використання) сприятливих можливостей, що відкриваються.

Вказані методи повинні бути реалізовані по відношенню до відповідних факторів інноваційного ризику. До першої групи методів можна віднести методи зниження ймовірності факторів інноваційного ризику й (або) величини пов'язаних із ними втрат. На сьогодні мають найширше розповсюдження на практиці наступні методи:

- ухилення (відмова) від ризику;
- диверсифікація;

- резервування;
- страхування;
- передача ризику.

Сутність і порядок реалізації методів першої групи достатньо глибоко розкриті в літературі [5, С. 156-164; 6, С. 298-301]. Особливу увагу слід звернути на найбільш радикальний метод, пов'язаний із відмовою від ризику, крайнім варіантом якого є відмова від інноваційного проекту в цілому. У наш час такий підхід рекомендують нарівні з іншими методами лише у випадку, якщо величина ризику і ймовірність його настання дуже великі. Але при цьому слід пам'ятати, що цей метод однозначно веде до відмови від отримання додаткового прибутку для підприємства, а тому потребує ретельного обґрунтування вибору.

До другої групи методів управління інноваційним ризиком відносять методи посилення (використання) сприятливих можливостей, що відкриваються в ході реалізації інноваційної діяльності підприємства. До них можна віднести методи попередження – отримання інформації про фактори ризику, прогнозування і т. д. [7].

Таким чином, управління ризиком інноваційної діяльності повинно включати два основних напрями:

- 1) зниження ступеня окремих факторів інноваційного ризику;
- 2) розвиток сприятливих можливостей, пов'язаних із факторами інноваційного ризику.

Необхідність реалізації цих напрямків зумовлена необхідністю підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства. Таким чином, сьогодні необхідний принципово новий (комплексний) підхід до управління ризиком інноваційної діяльності, який ґрунтується на механізмі оптимізації. Ми вважаємо, що даний механізм має базуватися на чіткій ідентифікації факторів інноваційного ризику й виокремленні факторів, пов'язаних виключно з небезпекою і таких, що підлягають однозначній мінімізації, а також факторів, пов'язаних із сприятливими можливостями, які потребують створення умов для їхньої реалізації.

Ми вважаємо, що ефективним і дедалі більш популярним інструментом управління факторами інноваційного ризику, що забезпечує реалізацію обох вищевказаних напрямків, є концепція соціальної відповідальності бізнесу.

Поняття «корпоративна соціальна відповідальність» зародилося в кінці ХХ ст. і представляє собою концепцію управління бізнесом, орієнтовану на задоволення очікувань всіх зацікавлених сторін у комплексному стійкому економічному, соціальному й екологічному розвитку, що відповідає потребам нашого часу і не ставить під загрозу можливості й прагнення майбутніх поколінь. Дана концепція включає в себе два основних аспекти (рівні) діяльності бізнесу:

1) виконання бізнесом зобов'язань, приписуваних податковим, трудовим, екологічним чи іншим законодавством (наприклад, своєчасна виплата заробітної платні, сплата податків та ін.) Даний аспект складає базовий рівень корпоративної соціальної відповідальності;

2) готовність добровільно нести необов'язкові витрати на соціальні потреби зверх норми, встановленої податковим, трудовим, екологічним чи іншим законодавством, виходячи не з вимог закону і умов договорів, а з моральних, етичних міркувань (наприклад, підвищення кваліфікації кадрів, благодійна діяльність та ін.)

Отже, концепція корпоративної соціальної відповідальності об'єднує два ключових напрямки управління ризиком інноваційної діяльності підприємства – зниження негативних наслідків і підсилення сприятливих можливостей. Розглянута концепція має високий потенціал залучення бізнесу в рішення основних проблем сучасного етапу розвитку України шляхом формування сприятливих для бізнесу довгострокових перспектив.

Список літератури: 1. Кузьмін О. Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: [навч. посіб.] / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – [3-є вид., доп. і перероб.]. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2007. – 384 с. 2. Верченко П. І. Багатокритеріальність і динаміка економічного ризику (моделі та методи): [монографія] / П. І. Верченко. – К.: КНЕУ, 2006. – 272 с. 3. Подольчак Н. Ю. Класифікація ризиків та методи їх зниження / Н. Ю. Подольчак // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво НУ «ЛП», 2002. – № 457. – С. 23-32. 4. Основи бюджетування зовнішньоекономічної діяльності організації: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, Л. С. Ноджак, Н. Я. Петришин, Ю. Л. Логвиненко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 216 с. 5. Васин С. М. Управління ризиками на підприємстві. – М.: Дело и Сервис, 2011. – С. 156-164. 6. Вертакова Ю. В., Симоненко Е. С. Управление инновациями: теория и практика. – М.: Эксмо, 2008. – С. 298-301. 7. Подольчак Н. Ю. Проблеми оцінювання та регулювання соціально-економічної ефективності систем менеджменту машинобудівних підприємств: [монографія] / Н. Ю. Подольчак. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 340 с.

Надійшла до редколегії 09. 10. 2012

УДК 330. 131. 7

Управління ризиком інноваційної діяльності підприємства / Клименко О. В. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 58(964). – С. 72–76. – Бібліогр.: 7 назв.

Научная статья затрагивает одну из наиболее актуальных в наше время проблем активизации инновационной деятельности хозяйствующих субъектов Украины – проблему управления риском ин-

новационной деятельности. В работе рассмотрены виды рисков, с которыми сталкиваются предприятия Украины, изучена природа инновационного риска, разработано авторское определение данной экономической категории, обоснован комплексный подход к управлению риском инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационный риск, концепция корпоративной социальной ответственности, факторы риска.

The scientific article is devoted to one of the most actual current problems of innovative activity of Ukrainian economic entities – the problem of innovative risk management. The article considers the types of risks that are dealing with enterprises of Ukraine, studied the nature of innovation risk, the author developed a definition of this economic category, reasonably comprehensive approach to risk management innovation.

Keywords: innovation, innovation risk, the concept of corporate social responsibility, risk factors.

УДК 658:008:005

Г. А. КОРЧАГИНА, аспірант, ХНЕУ, Харків

КУЛЬТУРА ПІДПРИЄМСТВА: КАТЕГОРІАЛЬНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ

В роботі розглянуто визначення таких понять як «культура підприємства», «організаційна культура», «корпоративна культура», «економічна культура». Проведено аналіз наданих визначень. Розглянуто склад та взаємозв'язок цих понять та надано вдосконалені визначення

Ключові слова: культура, організаційна культура, корпоративна культура, економічна культура, культура підприємства.

Вступ. З огляду на сучасний розвиток суспільства та підприємництва в Україні стало очевидно, що застарілі методи керування підприємством, персоналом вже не діють та не є актуальними. Основою усіх зв'язків на підприємствах та за їх межами є гуманізація, поставлення постаті працівника на перший план та розгляд його не як ресурсу підприємства, а як надбання. Звичайно, коли мова йде про кваліфіковані кадри, з високою компетенцією та культурою. Рівень культури підприємства, різновид культури відіграє дуже важливу роль в діяльності будь-якого підприємства – він впливає на якість внутрішніх зв'язків всередині та зовні, соціальний клімат на підприємстві, а, отже, і на результативні показники роботи підприємства (прибуток, плинність кадрів тощо). Культуру можна назвати «вектором діяльності підприємства», тому що саме культура підприємства може впливати на напрямок та характер діяльності підприємства.

Аналіз літератури. Питанням культури на підприємстві присвячено вже досить багато трудів. Ще вчені радянського союзу присвятили багато своїх трудів культурі виробництва, культурі праці, культурі працівників [1;2;3]. Сучасні науковці такі, як Шкода В. В., Кальянов А. В. [4], Медведева О. А. [5], Василькова Т. В. [6], Хамініч С. Ю. [7], Гончаров В. М., Родіонова О. Ю. [8], Туріянська М. М., Пеннер В. Г. [9], Виходець О. М. [10] та ін.. теж активно досліджують питання культури на підприємстві та її вплив на ефективність роботи підприємства.